

Brüssel, 12.2.2021
C(2021) 1054 final

ANNEXES 1 to 4

LISAD

järgmise dokumendi juurde:

Komisjoni teatis

Tehnilised suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusrahastu puhul

I LISA. Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekiri

1. **1. osa. Liikmesriigid peaksid vaatama läbi kuus keskkonnanäesmärki, et teha kindlaks need, mille puhul on vajalik põhjalik hindamine. Palun märkige iga meetme puhul, millise järgmistest taksonoomiamääruse artiklis 17 („Keskkonnanäesmärkide oluline kahjustamine“) kindlaks määratud keskkonnanäesmärkidest korral on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.**

<i>Palun märkige, milliste järgmiste keskkonnanäesmärkide puhul on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.</i>	Jah	Ei	„Ei“ korral põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine			
Kliimamuutustega kohanemine			
Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse			
Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt			
Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje			
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine			

2. **2. osa. Liikmesriigid peaksid esitama põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ järgimise põhjaliku hinnangu nende keskkonnanäesmärkide kohta, mille puhul see on vajalik. Palun vastake iga meetme puhul allpool esitatud küsimustele nende 1. osas kindlaks määratud keskkonnanäesmärkide kohta, mis nõuavad põhjalikku hindamist.**

<i>Küsimused</i>	<i>Ei</i>	<i>Sisuline põhjendus</i>
<i>Kliimamuutuste leevendamine. Kas meede toob eeldatavalt kaasa märkimisväärse kasvuhooonegaaside heite?</i>		
<i>Kliimamuutustega kohanemine. Kas meede eeldatavalt põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist meetmele endale või inimestele, loodusele või varadele?</i>		
<i>Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse. Kas meede eeldatavalt kahjustab</i> (i) <i>veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või</i> (ii) <i>mereala head keskkonnaseisundit?</i>		
<i>Üleminek ringmajandusele, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt. Kas meede eeldatavalt</i> (i) <i>suurendab oluliselt jäätmete teket,</i>		

<p>põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlussevõetamatute ohtlike jäätmete põletamine, või</p> <p>(ii) põhjustab olulist ebatõhusust mis tahes loodusvarade¹ otseses või kaudses kasutamises nende olelusringi mis tahes etapis, mida ei ole piisavate meetmetega minimeeritud², või</p> <p>(iii) põhjustab ringmajanduse seisukohast olulist ja pikaajalist keskkonnakahju?³</p>		
<p><i>Saastuse vältimine ja tõrje.</i> Kas meede eeldatavalt suurendab märkimisväärselt saasteainete⁴ heidet õhku, vette või pinnasesse?</p>		
<p><i>Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine.</i> Kas meede eeldatavalt</p> <p>(i) kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit⁵ ja vastupidavust või</p> <p>(ii) kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust?</p>		

¹ Loodusvarad on energia, materjalid, metallid, vesi, biomass, õhk ja maa.

² Ebatõhusust saab minimeerida näiteks suurendades märkimisväärselt toodete vastupidavust, parandatavust, uuendatavust ja korduskasutatavust või vähendades märkimisväärselt ressursse disaini ja materjalivaliku abil, soodustades uue kasutusotstarbe andmist, demonteerimist ja ümberehitamist, eelkõige selleks, et vähendada ehitusmaterjalide kasutamist ja edendada nende korduskasutamist. Samuti minnes üle „toote kui teenuse“ pakkumise ärimudelitele ja ringlusel põhinevatele väärtusahelatele, eesmärgiga säilitada toodete, komponentide ja materjalide suurim kasutusväärtus nii kaua kui võimalik. See hõlmab ka ohtlike ainete sisalduse märkimisväärselt vähendamist materjalides ja toodetes, sealhulgas nende asendamist ohutumate alternatiividega. See vähendab veelgi märkimisväärselt toidujäätmete teket toidu tootmisel, töötlemisel, valmistamisel või turustamisel.

³ Lisateavet ringmajanduse eesmärgi kohta leiab taksonoomiamääruse põhjendusest 27.

⁴ Saasteaine on õhus, vees või pinnases eksisteeriv aine, vibratsioon, soojus, müra, valgus või muu saasteaine, mis võib kahjustada inimese tervist või keskkonda.

⁵ Kooskõlas taksonoomiamääruse artikli 2 punktiga 16 tähendab „hea seisund“ seoses ökosüsteemiga „heas füüsilises, keemilises ja bioloogilises seisundis või hea füüsilise, keemilise ja bioloogilise kvaliteediga ning isepaljunenemise- või taastumisvõimega ökosüsteemi, kus liigilist koostist, ökosüsteemi struktuuri ja ökoloogilisi funktsioone ei kahjustata“.

II LISA. Tõendusmaterjal põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ põhjalikuks hindamiseks kontrollnimekirja 2. osa puhul

Kui sellest on kasu, võivad liikmesriigid kontrollnimekirja 2. osas (vt punkt 3) meetme kohta põhjaliku hinnangu koostamisel põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ järgimise kohta tugineda allpool esitatud toetavate tõendite (mitteammendavale) loetelule. Komisjon koostas selle loetelu, et hõlbustada liikmesriikide tehtavat juhtumipõhist hindamist osana kontrollnimekirja 2. osa raames teostatavast põhjalikust hindamisest. Liikmesriigid ei pea, kuid võivad täienduseks kontrollnimekirja 2. osas esitatud üldistele küsimustele kasutada seda loetelu, et teha kindlaks, millist liiki tõendid võivad toetada nende põhjendusi selle kohta, et meede on põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“ kooskõlas.

Valdkondadevahelised tõendusmaterjalid

- Järgitud on **ELi keskkonnavalaste õigusaktide** kohaldatavat osa (eelkõige keskkonnamõju hindamist) ja on antud asjaomased **load**.
- Meede sisaldab elemente, mis kohustavad ettevõtjaid rakendama tunnustatud **keskkonnajuhtimissüsteemi**, nagu EMAS (või ISO 14001 või samaväärne süsteem), või kasutama ja/või tootma kaupu või teenuseid, millele on antud **ELi ökomärgis**⁶ või muu I tüüpi keskkonnamärgis⁷.
- Meede on seotud parimate keskkonnatavade rakendamisega või **tipptaseme võrdlusaluste** saavutamisega, mis on sätestatud määruse (EÜ) nr 1221/2009 (organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS)) artikli 46 lõike 1 kohaselt vastu võetud sektorite võrdlusedokumentides⁸.
- Avaliku sektori investeeringute puhul vastab meede **keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumidele**⁹.
- Taristuinvesteeringute puhul on tagatud investeeringu **kliimakindlus ja keskkonnakaitse arvestamine**.

Kliimamuutuste leevendamine

- **Heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) võrdlusalustega hõlmamata valdkonna meetme** puhul on meede kooskõlas eesmärgiga vähendada 2030. aastaks kasvuhoonegaaside heidet ja eesmärgiga saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus.
- **Elektrifitseerimist edendava meetme** puhul on meetmele lisatud tõendid selle kohta, et energiaallikate jaotus aitab kaasa CO₂ heite vähendamisele kooskõlas 2030. ja 2050. aastaks seatud kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärkidega ning sellega kaasneb taastuvenergia tootmisvõimsuse suurendamine.

⁶ ELi ökomärgise kava on kehtestatud määrusega (EÜ) nr 66/2010. Tooterühmade loetelu, mille jaoks ELi ökomärgise kriteeriumid on kehtestatud, on kättesaadav aadressil: <https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-criteria.html>

⁷ I tüüpi keskkonnamärgised on sätestatud standardis ISO 14024:2018.

⁸ Kättesaadavad aadressil: https://ec.europa.eu/environment/emas/emas_publications/sectoral_reference_documents_en.htm

⁹ Euroopa Komisjon on kehtestanud ELi keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumid paljude tooterühmade jaoks: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Kliimamuutustega kohanemine

- Tehtud on proportsionaalne **kliimarisiki hindamine**.
- Kui investeeringu väärtus on suurem kui 10 miljonit eurot, on tehtud või kavatsetakse teha **kliimatundlikkuse ja -riski hindamine**,¹⁰ mille tulemusel tehakse kindlaks asjakohased kohanemismeetmed ning neid hinnatakse ja rakendatakse.

Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse

- **Vee kvaliteedi säilitamise ja veestressi vältimisega seotud keskkonnaseisundi halvenemise ohud** on tehtud kindlaks ja neid on käsitletud kooskõlas veepoliitika raamdirektiiviga ja veemajanduskavaga.
- **Ranniku- ja merekeskkonnaga** seotud meetme puhul ei takista ega ohusta meede püsivalt merestrateegia raamdirektiivis määratletud hea keskkonnaseisundi saavutamist asjaomase merepiirkonna või allpiirkonna tasandil või teiste liikmesriikide mereakvatooriumides.
- Meede ei mõjuta oluliselt i) **mõjutatud veekogusid** (ega takista sellega seotud konkreetset veekogu ega teisi samas valglas asuvaid veekogusid saavutamast head seisundit või head potentsiaali kooskõlas veepoliitika raamdirektiivi nõuetega) ega ii) otseselt veest sõltuvaid **kaitsealuseid elupaiku ja liike**.

Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt

- Meede on kooskõlas asjaomase riikliku või piirkondliku **jäätmekava ja jäätmetekke vältimise programmiga** kooskõlas direktiivi 2008/98/EÜ (mida on muudetud direktiiviga (EL) 2018/851) artikliga 28 ning võimaluse korral asjaomase riikliku, piirkondliku või kohaliku ringmajanduse strateegiaga.
- Meede on kooskõlas **kestlike toodete ja jäätmehierarhia põhimõtetega**, pidades esmatähtsaks **jäätmetekke vältimist**.
- Meetmega tagatakse peamiste kasutatavate ressursside **ressursitõhusus**. Käsitletakse ressursside **ebatõhusat**¹¹ kasutamist, sealhulgas tagades toodete, hoonete ja varade tõhusa kasutamise ja vastupidavuse.
- Meetmega tagatakse tõhus ja tulemuslik **jäätmete liigiti kogumine nende tekkekohas** ning tekkekohas sorteeritud osade saatmine **korduskasutamiseks või ringlussevõtuks ettevalmistamiseks**.

Saastuse vältimine ja tõrje

- Meede on kooskõlas olemasolevate ülemaailmsete, riiklike, piirkondlike või kohalike **saastuse vähendamise kavadega**.
- Meede on kooskõlas sektori asjaomaste **parima võimaliku tehnika (PVT) järeldustega** või **parima võimaliku tehnika viitedokumentidega (PVT-viitedokumendid)**¹².

¹⁰ Liikmesriike julgustatakse kasutama komisjoni suuniseid investeeringute kestlikkuse hindamise kohta InvestEU alusel, sealhulgas suuniseid taristu kliimakindluse tagamise kohta aastatel 2021–2027. Liikmesriikidel on siiski lubatud kohaldada oma kriteeriume ja näitajaid kestlikkuse hindamiseks, tingimusel et need põhinevad ELi kliimaeesmärkidel ning aitavad oluliselt kaasa kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määruse (EL) 2020/852 (millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088) tähenduses.

¹¹ Vt käesolevate suuniste I lisa joonealust märkust 2.

- Rakendatakse **ohtlike ainete**¹³ kasutamisele alternatiivseid lahendusi.
- Meede on kooskõlas **pestitsiidide säästva kasutamisega**¹⁴.
- Meede on kooskõlas **antimikroobikumiresistentsuse** vastase võitluse parimate tavade¹⁵.

Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

- Meede järgib elupaikade direktiivis ja linnudirektiivis sätestatud **leevendamishierarhiat**¹⁶ ja muid asjakohaseid nõudeid.
- Läbi on viidud **keskkonnamõju hindamine** ja selle järeldused on rakendatud.

¹² Tõendavaid dokumente kohaldatakse direktiivi 2010/75/EL (tööstusheidete direktiiv) kohaldamisalasse kuuluvate tegevuste suhtes. Kätesaadavate PVT-järelduste ja PVT-viitedokumentide loeteluga saab tutvuda aadressil: <https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference>

¹³ See küsimus käsitleb tööstustegevusest tuleneva saastuse vältimist ja tõrjet. Direktiivi 2010/75/EL (tööstusheidete direktiiv) artikli 3 punktis 18 on „ohtlikud ained“ määratletud järgmiselt: „ained või segud, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 1272/2008 (mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist) artiklis 3“. Lisaks on tööstusheidete direktiivi artiklis 58 sätestatud: „[a]ined või segud, mis määruse (EÜ) nr 1272/2008 kohaselt kantserogeenideks, mutageenideks või reproduktsiivtoksilise toimega aineteks liigitatavate lenduvate orgaaniliste ühendite sisalduse tõttu kannavad või peavad kandma ohulauseid H340, H350, H350i, H360D või H360F, asendatakse võimalikult kiiresti vähem kahjulike ainete või segudega“.

¹⁴ Nagu on sätestatud säästva kasutamise direktiivis 2009/128/EÜ.

¹⁵ Nõukogu järeldused, mis käsitlevad järgmisi samme eesmärgi suunas muuta EL parimate antimikroobikumiresistentsuse vastase võitluse tavade¹⁶ga piirkonnaks (2019/C 214/01).

¹⁶ Kooskõlas elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikeid 3 ja 4 käsitlevate meetodiliste suunistega.

III LISA. Eritingimused põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kliimamuutuste leevendamise eesmärgile vastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu alusel meetmete puhul, mis on seotud maagaasil põhineva elektri- ja/või soojatootmisega ning sellega seonduva ülekande- ja jaotustaristuga

- **Maagaasil põhineva elektri- ja/või soojatootmisega** seotud meetmeid võib erandkorras iga juhtumi puhul eraldi toetada liikmesriikides, kes seisavad silmitsi märkimisväärsete probleemidega CO₂-mahukatelt energiaallikatelt üleminekul, tingimusel et see toetus aitaks saavutada ELi eesmärke vähendada CO₂ heidet 2030. ja 2050. aastaks, kui:
 - meetmed on seotud tulevikukindla, paindliku ja tõhusa gaasikütel elektritootmisega või gaasikütel soojus- ja elektrienergia koostootmisega, mille kasvuhoonegaaside heitkogused on rajatise kogu majandusliku eluea jooksul alla 250 g CO₂e/kWh; või
 - meetmed on seotud tulevikukindla, paindliku ja tõhusa gaasikütel elektritootmisega või gaasikütel soojus- ja elektrienergia koostootmisega, mille puhul saab kasutada taastuvaid ja vähese CO₂ heitega gaase ning:
 - taaste- ja vastupidavuskava sisaldab usaldusväärseid kavasid või kohustusi taastuvate ja vähese CO₂ heitega gaaside kasutamise suurendamiseks; ning
 - selle tulemusena suletakse samal ajal vähemalt sama võimsusega märkimisväärselt CO₂-mahukam elektrijaam ja/või soojuse tootmise rajatis (nt kivisüsi, pruunsüsi või nafta), mis toob kaasa kasvuhoonegaaside heite märkimisväärse vähenemise; ning
 - asjaomane liikmesriik suudab tõendada, et tal on usaldusväärne kava taastuvenergia osakaalu suurendamiseks 2030. aasta taastuvenergia eesmärgi saavutamisel; ning
 - taaste- ja vastupidavuskava sisaldab konkreetseid reforme ja investeringuid taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamiseks.
- **Kaugkütte- ja -jahutussüsteemide maagaasil põhinevate tootmiseseadmetega** seotud meetmeid võib erandkorras toetada, kui seade vastab tõhusa kaugkütte ja -jahutuse (nagu on määratletud direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 41) süsteemide nõuetele ja käesoleva lisa esimeses taandes kirjeldatud maagaasipõhise sooja-/elektritootmise tingimustele.
- **Kaugkütte- ja -jahutusvõrkudega, mis saavad soojust/jahutust maagaasi kasutatavatest rajatistest**, seotud meetmeid võib erandkorras toetada, kui:
 - need on osa tõhusa kaugkütte ja -jahutuse (nagu on määratletud direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 41) süsteemidest, mis saavad soojust/jahutust olemasolevatest rajatistest, mis vastavad esimeses taandes kirjeldatud maagaasipõhise sooja-/elektritootmise tingimustele; või
 - investeringud sooja-/elektritootmisrajatisse algavad kolme aasta jooksul pärast võrgu ajakohastamist, nende eesmärk on muuta kogu süsteem tõhusaks (nagu on määratletud direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 41) ja need vastavad esimeses taandes kirjeldatud maagaasipõhise sooja-/elektritootmise tingimustele.
- **Gaaskütuste ülekande- ja jaotustaristuga** seotud meetmeid võib toetada, kui need võimaldavad ehitamise ajal taastuvate ja vähese CO₂ heitega gaaside transporti (ja/või ladustamist).
- **Maagaasil põhinevate katelde ja küttesüsteemidega (ja nendega seotud jaotustaristuga)** seotud meetmeid võib erandkorras iga juhtumi puhul eraldi toetada, kui:

- need on kas kooskõlas energiamärgistuse raammääruse (EL) 2017/1369¹⁷ artikli 7 lõikega 2 või paigaldatakse hoonetesse, mis on osa laiemast energiatõhususe või hoonete renoveerimise programmist kooskõlas hoonete energiatõhususe direktiivi kohaste pikaajaliste renoveerimisstrateegiatega, tuues kaasa energiatõhususe olulise paranemise, ning
- vähendavad märkimisväärselt kasvuhoonegaaside heidet; ning
- parandavad märkimisväärselt keskkonda (eelkõige saaste vähendamise tõttu) ja rahvatervist, eelkõige piirkondades, kus ületatakse või võidakse ületada direktiiviga 2008/50/EL kehtestatud ELi õhukvaliteedi standardeid, näiteks kivisöel või naftal põhinevate küttesüsteemide ja katelde asendamisel.

¹⁷ Energiamärgistuse raammääruse (EL) 2017/1369 artikli 7 lõikes 2 on sätestatud, et liikmesriikide tehtavad soodustused peavad „olema suunatud kahele kõrgeimale märkimisväärselt hõivatud energiatõhususe klassile või nimetatud delegeeritud õigusaktis sätestatud kõrgematele klassidele“. Küttekehade ja veesoojendite puhul ei kuulu fossiilkütusel töötavad tooted üldiselt nendesse klassidesse, välja arvatud gaasikütteil mikrokoostootmistooted.

IV LISA. Näiteid selle kohta, kuidas hinnata põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ järgimist

Selles punktis on esitatud mõningad näited hüpotetiliste meetmete ja üldiste elementide kohta, mis võiksid moodustada osa põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ järgimise hindamisest, kasutades punktis 3 kirjeldatud kontrollnimekirja kahte etappi. Need näited on esitatud, ilma et see piiraks üksikasjalikkuse taset või sisu, mida nõutakse meetme kirjelduses ja tegelikul põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ järgimise hindamisel, mis tuleb taaste- ja vastupidavuskavas teha. Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ järgimise hindamine, mida lõppkokkuvõttes nõutakse, sõltub iga meetme laadist ja omadustest ning seda ei saa käesolevas dokumendis ammendavalt käsitleda.

Näide 1. Olemasolevate hoonete energiatõhususe meetmed, sealhulgas kütte- ja jahutussüsteemide asendamine

Meetme kirjeldus

Investeeringud hoonete energiatõhususe ulatusliku renoveerimisprogrammi alusel, mis toovad kaasa energiatõhususe olulise paranemise ja mille eesmärk on olemasolevate elamute renoveerimine mitmesuguste energiatõhususe meetmete abil, sealhulgas soojustus, tõhusad aknad, kütte- ja jahutussüsteemide asendamine, haljaskatused ja taastuvenergia tootmise seadmete (nt fotoelektrilised päikesepaneelid) paigaldamine.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 1. osa

<i>Palun märkige, milliste järgmiste keskkonnanäidete puhul on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>„Ei“ korral põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine	X		
Kliimamuutustega kohanemine	X		
Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnanäidetele ebaoluline prognoositav mõju. Vee kvaliteedi säilitamise ja veestressiga seotud keskkonnaseisundi halvenemise ohte ei ole kindlaks tehtud, kuna sanitaartechnikat või vett tarbivaid seadmeid ei ole paigaldatud.
Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt	X		
Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje	X		
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnanäidetele ebaoluline prognoositav mõju. Hoonete renoveerimise programm ei puuduta hooned, mis asuvad bioloogilise mitmekesisuse seisukohast tundlikes piirkondades (sealhulgas Natura 2000 kaitsealade võrgustik, UNESCO maailmapärandi objektid ja võtmetähtsusega elurikkad alad ning muud kaitsealad) või nende läheduses.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 2. osa

<i>Küsimused</i>	<i>Ei</i>	<i>Sisuline põhjendus</i>
<i>Kliimamuutuste leevendamine. Kas meede toob eeldatavalt kaasa märkimisväärse kasvuhoonegaaside heite?</i>	X	See meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 025 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 40 %. Eeldatakse, et meede ei too kaasa märkimisväärset kasvuhoonegaaside heidet, sest: - Hoone ei ole ette nähtud fossiilkütuste kaevandamiseks, ladustamiseks, transportimiseks ega tootmiseks.

		<ul style="list-style-type: none"> - Renoveerimisprogrammiga on võimalik vähendada energiatarbimist, suurendada energiatõhusust, mis toob kaasa asjaomaste hoonete energiatõhususe olulise paranemise, ja vähendada märkimisväärselt kasvuhoonegaaside heidet (vt meetme kirjeldust taaste- ja vastupidavuskava X. leheküljel ja järgmises punktis toodud kirjeldust). Meede aitab saavutada riikliku eesmärgi suurendada energiatõhusust aastas, nagu on sätestatud energiatõhususe direktiivis (2012/27/EL) ja riiklikult kindlaksmääratud panustes Pariisi kliimakokkuleppesse. - Meetmega vähendatakse märkimisväärselt kasvuhoonegaaside heidet, st hinnanguliselt XX kt kasvuhoonegaaside heitkoguseid aastas, mis vastab X %-le eluasemesektori riiklikust kasvuhoonegaaside heitest (vt taaste- ja vastupidavuskava X. leheküljel esitatud analüüs). - Renoveerimisprogramm hõlmab muu hulgas kivisöel/naftal põhinevate küttesüsteemide asendamist gaasil töötavate kondensatsioonikateldegaga. <ul style="list-style-type: none"> o Need katlad vastavad A-klassile, mis on madalam kui kaks kõige kõrgemat märkimisväärselt hõivatud energiatõhususe klassi selles liikmesriigis. Kaaluti väiksema CO₂ heitega ja tõhusamaid alternatiive (eelkõige klassidesse A++ ja A+ kuuluvaid soojuspumpasid), kuid programmiga hõlmatud hoonete arhitektuuri tõttu ei saa ühiseid soojuspumpasid paigaldada ning A-klassi kuuluvad gaasikondensatsioonikatlad on tehnoloogiliselt kõige teostatavam alternatiiv. o Peale selle on investeeringud gaasikondensatsioonikateldesse osa laiemast hoonete energiatõhususe renoveerimise programmist, mis on kooskõlas hoonete energiatõhususe direktiivi kohaste pikaajaliste renoveerimisstrateegiatega ja toob kaasa energiatõhususe olulise paranemise. o Lisaks kõnealuste katelde paigaldamisele hõlmab meede ka fotoelektriliste päikesepaneelide paigaldamist hoonete renoveerimise osana. - Selleks et mitte takistada vähese CO₂ heitega alternatiivide, eelkõige soojuspumpade kasutuselevõttu kogu liikmesriigis, kaasneb selle komponendi X reformiga (vt taaste- ja vastupidavuskava Y. leheküljel) kütuse suhtelise hinnakujuenduse läbivaatamine.
<p><i>Kliimamuutustega kohanemine.</i> Kas meede põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist meetmele endale või inimestele, loodusele või varadele?</p>	X	<p>Füüsilisi kliimariske, mis võivad olla selle meetme puhul olulised, hinnati ohuanalüüsi osana, mis hõlmas praegust ja tulevast kliimat ning näitas, et sihtkliimavööndi hooned võivad ohustada kuumalained. Meetme kohaselt peavad ettevõtjad tagama renoveeritud hoonete tehnosüsteemide optimeerimise, et pakkuda elanikele soojusmugavust isegi äärmuslikel temperatuuridel. Seega puuduvad tõendid selle kohta, et meetme otsene ja esmane kaudne mõju terve selle kestuse jooksul oleks selle keskkonnamärgi seisukohast märkimisväärselt negatiivne.</p>
<p><i>Üleminek ringmajandusele, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt.</i> Kas meede eeldatavalt</p> <p>(i) suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlussevõetatavate ohtlike jäätmete põletamine, või</p> <p>(ii) põhjustab olulist ebatõhusust mis tahes loodusvarade otseses või kaudses kasutamises nende oleringis mis tahes etapis, mida ei ole piisavate meetmetega minimeeritud, või</p> <p>(iii) põhjustab ringmajanduse seisukohast olulist ja pikaajalist keskkonnakahju?</p>	X	<p>Meetme kohaselt peavad hoonete renoveerimisega tegelevad ettevõtjad tagama, et vähemalt 70 % (massiosa) ehitamisel kohapeal tekkinud mitteohtlikest ehitus- ja lammutusjäätmetest (v.a otsusega 2000/532/EÜ kehtestatud Euroopa jäätmenimistu kategoorias 17 05 04 viidatud looduslikud materjalid) valmistatakse ette korduskasutamiseks, ringlussevõtuks ja muuks materjali taaskasutamiseks, sealhulgas jäätmete tagasitöötamiseks, et kasutada jäätmeid muude materjalide asendamiseks vastavalt jäätnehierarhiale ning ELi ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise protokollile.</p> <p>Meede hõlmab paigaldatavate taastuenergia tootmise seadmete tehnilisi kirjeldusi nende vastupidavuse, parandatavuse ja ringlussevõetavuse kohta, nagu on täpsustatud taaste- ja vastupidavuskava X. leheküljel. Eelkõige piiravad ettevõtjad jäätmeteket ehituse ja lammutamisega seotud protsessides kooskõlas ELi ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise protokolliga. Hoonete projektid ja ehitustehnikad toetavad ringlust ja näitavad eelkõige, viidates standardile ISO 20887 või muudele standarditele hoonete demonteeritavuse või kohandatavuse hindamiseks, kuidas need on kavandatud nii, et need oleksid ressursitõhusamad, kohandatavad, paindlikud ja demonteeritavad, et võimaldada korduskasutamist ja ringlussevõttu.</p>
<p><i>Saastuse vältimine ja tõrje.</i> Kas meede eeldatavalt suurendab märkimisväärselt saasteainete</p>	X	<p>Meede ei suurenda eeldatavalt märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse, kuna</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eelkõige naftapõhiste küttesüsteemide asendamine vähendab

heidet õhku, vette või pinnasesse?		<p>märkimisväärselt õhku eralduvaid saasteaineid ja parandab seejärel rahvatervist piirkonnas, kus ületatakse või tõenäoliselt ületatakse direktiiviga 2008/50/EL kehtestatud ELi õhukvaliteedi standardeid.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nagu on kirjeldatud kliimamuutuste leevendamise eesmärgi põhjenduses, kaaluti käesoleva programmi raames väiksema mõjuga alternatiive, kuid need ei ole tehnoloogiliselt teostatavad. Lisaks sellele on paigaldatavate katelde eeldatav keskmine kasutusiga 12 aastat. - Renoveerimist teostavad ettevõtjad peavad tagama, et hoonete renoveerimisel kasutatavad ehitusdetailid ja -materjalid ei sisalda asbesti ega väga ohtlikke aineid, mis on kindlaks määratud määruse (EÜ) nr 1907/2006 XIV lisas esitatud autoriseerimisele kuuluvate ainete loetelu alusel. - Renoveerimist teostavad ettevõtjad peavad CEN/TS 16516 ja ISO 16000-3 või muu võrreldava standardse katsetamis- ja määramismeetodi kohase katsetamise korral tagama, et hoone renoveerimisel kasutatavatest ehitusdetailidest ja -materjalidest, mis võivad kokku puutuda kasutajatega, eraldub vähem kui 0,06 mg formaldehüüdi materjali või detaili m³ kohta ning vähem kui 0,001 mg 1A ja 1B kategooria kantserogeenseid lenduvaid orgaanilisi ühendeid materjali või detaili m³ kohta. - Ehitustööde müra, tolmu ja saasteainete heite vähendamiseks võetud meetmeid on kirjeldatud taaste- ja vastupidavuskava X. leheküljel.
------------------------------------	--	---

Näide 2: jäätmekäitlus (ehitus- ja lammutusjäätmete töötlemine)

Meetme kirjeldus

See meede on investering, millega toetatakse ehitus- ja lammutusjäätmete ringlussevõtukohtade ehitamist. Täpsemalt sorteeritakse ja töödeldakse neis kohtades liigiti kogutud ohutute tahkete jäätmete vooge, sealhulgas jäätmeid, mis on tekkinud seoses taaste- ja vastupidavuskava hoonete renoveerimise komponendiga. Kõnealustes kohtades võetakse ohutud ja tahked jäätmed ringlusse teise toorainena, kasutades mehaanilise ümbertöötamise protsessi. Meetme eesmärk on muuta rohkem kui 50 % liigiti kogutud, ohutute ja tahkete töödeldud jäätmete massist teiseseks toormeks, mis sobib esmaste ehitusmaterjalide asendamiseks.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimikirja 1. osa

<i>Palun märkige, milliste järgmiste keskkonnamäärkide puhul on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.</i>	Jah	Ei	„Ei“ korral põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		X	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 045a seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 100 %, kuna ringlussevõtukohtadele antava toetuse tehniline kirjeldus sõltub 50 % ümbertöötlusmäära saavutamisest. Meetme eesmärk ja sekkumisvaldkonna olemus toetavad otseselt kliimamuutuste leevendamise eesmärki.
Kliimamuutustega kohanemine	X		
Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnamäärkidele ebaoluline prognoositav mõju. Ei ole kindlaks tehtud vee kvaliteedi säilitamise ega veestressiga seotud keskkonnaseisundi halvenemise ohtu. Kooskõlas direktiiviga 2011/92/EL jõuti keskkonnamõju hindamise protsessi sõelumisetapis järeldusele, et olulist mõju ei ole oodata. Töötlemist ootavad ladustatud ehitus- ja lammutusjäätmed peavad olema kaetud ja tegevuskohas tuleb kontrollida vee maasseibumist, et töödeldud jäätmetest pärinevad saasteained ei uhtuks vihma korral kohaliku põhjaveekihti.
Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt		X	Meede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 045a seisukohast keskkonnamäärkide koefitsiendiga 100 %, kuna ringlussevõtukohtadele antava toetuse tehniline kirjeldus sõltub 50 % ümbertöötlusmäära saavutamisest. Meetme eesmärk ja sekkumisvaldkonna olemus toetavad otseselt ringmajanduse eesmärki. Meede on kooskõlas [riikliku/piirkondliku/kohaliku] jäätmekavaga.

Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnamärgile ebaoluline prognoositav mõju. Kooskõlas direktiiviga 2011/92/EL jõuti keskkonnamõju hindamise protsessi sõelumisetapis järeldusele, et ringlussevõtukohta ehitamise ja tegevuse (jäätmete sortimise ja jäätmekäitluse) ajal müra, tolmu ja saasteainete heite vähendamiseks võetavate meetmete põhjal ei ole olulist mõju oodata. Meetmest toetatavates ringlussevõtukohtades kohaldatakse parimat võimalikku tehnikat, mida on kirjeldatud jäätmekäitlustööstuse parimat võimalikku tehnikat käsitlevas viitedokumentis. Ehitustööde müra, tolmu ja saasteainete heite vähendamiseks võetavaid meetmeid on kirjeldatud taaste- ja vastupidavuskava X. leheküljel.
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnamärgile ebaoluline prognoositav mõju. Tegevus ei toimu elurikkuse seisukohast tundlikes piirkondades (sealhulgas Natura 2000 kaitsealade võrgustik, UNESCO maailmapärandi objektid ja võtmetähtsusega elurikkad alad ning muud kaitsealad) ega nende läheduses. Kooskõlas direktiividega 2011/92/EL ja 92/43/EMÜ jõuti keskkonnamõju hindamise protsessi sõelumisetapis järeldusele, et olulist mõju ei ole oodata.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 2. osa

<i>Küsimused</i>	<i>Ei</i>	<i>Sisuline põhjendus</i>
<i>Kliimamuutustega kohanemine. Kas meede eeldatavalt põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist meetmele endale või inimestele, loodusele või varadele?</i>	X	Kuna meede on seotud kahe ringlussevõtukohta ehitamisega üleujutusohlike piirkondade lähedusse ja nende eeldatav kasutusiga on pikem kui 10 aastat, on tehtud põhjalik kliimarisiki ja haavatavuse hindamine, kasutades kõrgresolutsiooniga tippasemel kliimaprognoose mitmesuguste tulevikutsenaariumide puhul, mis vastavad ringlussevõtukohtade eeldatavale kasutuseale. Hindamise järeldusi on võetud arvesse meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X). Lisaks täpsustatakse meetmega ettevõtjate kohustust töötada välja kava kohanemislahenduste rakendamiseks, et vähendada ringlussevõtukohtale avalduvaid olulisi füüsilisi kliimarisike (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X). Kohustus hõlmab ka seda, et kohanemislahendused ei tohi avaldada negatiivset mõju teiste inimeste, looduse, varade ja muu majandustegevuse kohanemispüüdlustele ega nende vastupidavusele füüsiliste kliimarisikide suhtes ning et need peavad olema kooskõlas kohalike, valdkondlike, piirkondlike või riiklike kohanemispüüdlustega.

Näide 3: jäätmepõletustehased (näide põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“ mittevastavusest)

Meetme kirjeldus

See meede on investeering, millega toetatakse uute jäätmepõletustehaste ehitamist, et suurendada riigi olemasolevat põletusvõimsust. Meetme eesmärk on vähendada tahkete tavaolmejäätmete prügilasse ladestamist ja toota jäätmete põletamisega energiat (jäätmete energiakasutuse).

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 1. osa

<i>Palun märkige, milliste järgmiste keskkonnamärgide puhul on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.</i>	<i>Jah</i>	<i>Ei</i>	<i>„Ei“ korral põhjendus</i>
<i>Kliimamuutuste leevendamine</i>	X		
<i>Kliimamuutustega kohanemine</i>	X		
<i>Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse</i>		X	Sellel konkreetsel juhul, võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnamärgile ebaoluline prognoositav mõju. On tõendeid, et meede ei põhjusta vee kvaliteedi säilitamise ega veestressiga seotud keskkonnaseisundi halvenemise ohtu vastavalt veepoliitika raamdirektiivile (2000/60/EÜ). Kooskõlas direktiiviga 2011/92/EL jõuti

			keskkonnamõju hindamise protsessi sõelumisetapis järeldusele, et olulist mõju ei ole oodata.
Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt	X		
Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje	X		
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine	X		

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 2. osa

<i>Küsimused</i>	<i>Ei</i>	<i>Sisuline põhjendus</i>
<i>Kliimamuutuste leevendamine. Kas meede toob eeldatavalt kaasa märkimisväärse kasvuhooonegaaside heite?</i>	X	<p>Meetmest toetatavate tehaste eesmärk on minimeerida fossiilset päritolu CO₂ heidet. See on tagatud ainult biomassist koosneva (mitte fossiilse) materjali põletamisega. See on põhjendatud (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X) ja lisatud komponendiga Y seotud asjaomastes eesmärkidesse.</p> <p>Igas tehases on kehtestatud (eelkõige töötlemiseks ette nähtud ladustatud jäätmetest tulenevate) kasvuhooonegaaside lekke seire kava, mis kajastub meetme ülesehituses taaste- ja vastupidavuskava X. leheküljel.</p>
<i>Kliimamuutustega kohanemine. Kas meede eeldatavalt põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist meetmele endale või inimestele, loodusele või varadele?</i>	X	<p>Kuna meetmest toetatavad kolm jäätmepõletustehast asuvad maalihkeotlike piirkondade lähedal ja nende eeldatav kasutusiga on 25–30 aastat, on tehtud põhjalik kliimarisiki ja haavatavuse hindamine, kasutades kõrgresolutsiooniga tipptasemel kliimaprognoose mitmesuguste tulevikustsenaariumide puhul, mis vastavad tehaste eeldatavale kasutuseale. Hindamise järeldusi on võetud arvesse meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).</p> <p>Lisaks täpsustatakse meetmega ettevõtjate kohustust töötada välja kava kohanemislahenduste rakendamiseks, et vähendada jäätmepõletustehastele avalduvaid olulisi füüsilisi kliimarisike (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X). Kohustus hõlmab ka seda, et kohanemislahendused ei tohi avaldada negatiivset mõju teiste inimeste, looduse, varade ja muu majandustegevuse kohanemispüüdlustele ega nende vastupidavusele füüsiliste kliimarisikide suhtes ning et need peavad olema kooskõlas kohalike, valdkondlike, piirkondlike või riiklike kohanemispüüdlustega.</p>
<p><i>Üleminek ringmajandusele, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt. Kas meede eeldatavalt</i></p> <p>(i) suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlussevõetamatute ohtlike jäätmete põletamine, või</p> <p>(ii) põhjustab olulist ebatõhusust mis tahes loodusvarade otseses või kaudses kasutamises nende oleringringi mis tahes etapis, mida ei ole piisavate meetmetega minimeeritud, või</p> <p>(iii) põhjustab ringmajanduse seisukohast olulist ja pikaajalist keskkonnakahju?</p>	Näide põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“ mittevastavusest	<p><i>Ehkki selle meetme eesmärk on muu hulgas vältida ringlussevõetamatute põlevjäätmete prügilatesse ladestamist, leiab komisjon tõenäoliselt, et see meede „suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlussevõetamatute ohtlike jäätmete põletamist“ järgmistel põhjustel.</i></p> <p><i>Riigi olemasoleva jäätmepõletusvõimsuse suurendamise eesmärgil uute jäätmepõletustehaste ehitamine suurendab märkimisväärselt muude kui ringlussevõetamatute ohtlike jäätmete põletamist. Seetõttu on see otseses vastuolus taksonoomiamääruse artikli 17 lõike 1 punkti d alapunktiga ii („Keskkonnaeesmärkide oluline kahjustamine“).</i></p> <p><i>Meede takistab olemasolevate parema keskkonnatoime ja väikese mõjuga alternatiivide (nt korduskasutus, ringlussevõtt) väljatöötamist ja kasutuselevõttu ning võib tuua kaasa sõltuvuse suure mõjuga varadest, võttes arvesse nende kasutamisega ja võimsust. Suurt kogust tavajäätmeid (eristamata ringlussevõetavaid ja ringlussevõetamatuid jäätmeid) võidakas kasutada lähteainena, mis takistaks ringlussevõetavate jäätmete puhul jäätmehierarhias kõrgemal asetsevat töötlemist, sealhulgas ringlussevõttu. See kahjustaks riiklike/piirkondlike ringlussevõtu eesmärkide saavutamist ning muudetud jäätmete</i></p>

		<i>raamdirektiivi kohaselt vastu võetud riikliku/piirkondliku/kohaliku jäätmekava täitmist.</i>
<i>Saastuse vältimine ja tõrje. Kas meede eeldatavalt suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse?</i>	X	<p>Meetme kohaselt peavad toetust saavad tehased kohaldama parimat võimalikku tehnikat, mis on sätestatud jäätmete põletamise parima võimaliku tehnika alastes järelustes (komisjoni rakendusotsus (EL) 2019/2010). See tagatakse meetme ülesehitusega (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).</p> <p>Meetmest toetatavad tehased on saanud asjakohase keskkonnaloa ning meede hõlmab keskkonnamõju leevendamist ja seiret, mis põhineb ehitus- ja hooldustööde ning käitamise ajal müra taseme, tolmu ja muude saasteainete heite vähendamiseks ja kontrollimiseks võetavatel meetmetel (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).</p>
<i>Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine. Kas meede eeldatavalt</i>		
(i) kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või	X	<p>Direktiivi 2011/92/EL kohane keskkonnamõju hindamine või sõelumine on lõpule viidud ning on rakendatud/rakendatakse keskkonnakaitseleelise leevendusmeetmeid, mis kajastuvad komponendi Y meetme X vahe-eesmärkides ja sihtides (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).</p> <p>Jäätmepõletustehaseid ei ehitata elurikkuse seisukohast tundlikesse piirkondadesse (sealhulgas Natura 2000 kaitsealade võrgustik, UNESCO maailmapärandi objektid ja võtmetähtsusega elurikkad alad ning muud kaitsealad) ega nende lähedusse.</p>
(ii) kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust?		

Näide 4: transporditaristu (maanteed)

Meetme kirjeldus

Meede koosneks investeeringutest kahe allmeetme raames:

- TEN-T põhivõrgu osaks oleva uue maantee ehitamine, mille eesmärk on: i) ühendada liikmesriigi ääreala paremini ülejäänud riigiga ja ii) parandada liiklusohutust;
- elektrilaadimispunktide (üks laadimispunkt kümne sõiduki kohta) ja vesinikutanklate (üks tankla iga X km kohta) ehitamine uue maantee äärde.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 1. osa

<i>Palun märkige, milliste järgmiste keskkonnanäesmärkide puhul on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.</i>		Jah	Ei	<i>„Ei“ korral põhjendus</i>
Kliimamuutuste leevendamine	Uue maantee ehitamine	X		
	Laadimis- ja tankimistaristu ehitamine		X	<p>See allmeede on rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 077 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 100 %.</p> <p>Lisaks edendab elektrilaadimis- ja vesinikutankimistaristu (mis põhineb elektrolüüsiseadmetes toodetaval saastevabal vesinikul) elektrifitseerimist ja sellisena võib seda pidada vajalikuks investeeringuks, et võimaldada üleminekut tõhusale kliimaneutraalsele majandusele. Riiklikul tasandil taastuvenergia tootmisvõimsuse suurendamise põhjendused ja tõendid on esitatud taaste- ja vastupidavuskava komponendis X lehekülgedel Y–Z.</p>
Kliimamuutustega kohanemine		X		
Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse		X		

Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt	X		
Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje	X		
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine	X		

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 2. osa

<i>Küsimused</i>	<i>Ei</i>	<i>Sisuline põhjendus</i>
<i>Kliimamuutuste leevendamine. Kas meede toob eeldatavalt kaasa märkimisväärse kasvuhoonegaaside heite?</i>	X	<p><i>(Ainult seoses uue maantee ehitamise allmeemega)</i></p> <p>Meede ei too eeldatavalt kaasa märkimisväärset kasvuhoonegaaside heidet, kuna uus maantee moodustab osa terviklikust transpordikavast,¹⁸ mille eesmärk on vähendada transpordi CO₂ heidet vastavalt 2030. ja 2050. aasta kliimaeesmärkidele. See tuleneb eelkõige järgmistest kaasnevatest meetmetest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - maanteeinvesteeringu ühendamine elektrilaadimis- ja vesinikutankimistaristuga; - selle komponendi reform X (lk Y–Z), millega kehtestatakse teemaksud nii sellele kui ka teistele maanteedele; - selle komponendi reform Y (lk Y–Z), millega suurendatakse tavakütuste maksustamist; - selle komponendi reform Z (lk Y–Z), millega nähakse ette stimuleid heiteta sõidukite ostmise soodustamiseks; - selle komponendi meetmed XX ja XY (lk Y–Z), millega toetatakse üleminekut raudtee- ja/või siseveetranspordile.
<i>Kliimamuutustega kohanemine. Kas meede eeldatavalt põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist meetmele endale või inimestele, loodusele või varadele?</i>	X	<p>Kuna meede on seotud maantee ning sellega seotud laadimis- ja tankimistaristu ehitamisega kuumastressile ja temperatuurikõikumistele altisse piirkonda ning varade eeldatav kasutusiga on pikem kui 10 aastat, on tehtud kliimarisiki ja haavatavuse hindamine, kasutades kliimaprognose mitmesuguste tulevikustsenaariumide puhul, mis vastavad varade eeldatavale kasutuseale. Eelkõige analüüsiti ülejutusrisiki ja tehti kindlaks kaks maanteelõiku, kus on vaja rakendada konkreetseid kohanemislahendusi. Erilist tähelepanu on pööratud tundlikele elementidele, nagu sillad ja tunnelid. Hindamise järeldusi on võetud arvesse meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).</p> <p>Lisaks täpsustatakse meetmega ettevõtjate kohustust töötada välja kava kohanemislahenduste rakendamiseks, et vähendada maantee ning sellega seotud laadimis- ja tankimistaristule avalduvaid olulisi füüsilisi kliimarisike (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X). Kohustus hõlmab ka seda, et kohanemislahendused ei tohi avaldada negatiivset mõju teiste inimeste, looduse, varade ja muu majandustegevuse kohanemispüüdlustele või nende vastupidavusele füüsiliste kliimarisikide suhtes ning et need peavad olema kooskõlas kohalike, valdkondlike, piirkondlike või riiklike kohanemispüüdlustega.</p>
<i>Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse. Kas meede eeldatavalt kahjustab</i> <i>(i) veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali,</i>	X	<p>Kooskõlas direktiiviga 2011/92/EL tehti teede ehitamise ning sellega seotud laadimis- ja tankimistaristu paigaldamise keskkonnamõju hindamine. Võetakse keskkonna kaitseks vajalikud leevendusmeetmed, mis kajastub meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X). Keskkonnamõju hindamine hõlmas veele avaldatava mõju hindamist kooskõlas direktiiviga 2000/60/EÜ ning kindlakstehtud riske on käsitletud meetme ülesehituses (vt taaste- ja</p>

¹⁸ Või kui puudub terviklik säästva transpordi kava, ilmneb projekti tasandil tehtud konkreetsest kulude-tulude analüüsist, et projekt ise vähendab / ei suurenda kasvuhoonegaaside heidet kogu oma olelusringi jooksul.

või (ii) mereala head keskkonnaseisundit?	vastupidavuskava lk X). Vee kvaliteedi säilitamise ja veestressi vältimisega seotud keskkonnaseisundi halvenemise ohtude tehakse kindlaks ja neid käsitletakse kooskõlas direktiivi 2000/60/EÜ (veepoliitika raamdirektiiv) nõuetega ning veemajanduskavaga, mis on välja töötatud potentsiaalselt mõjutatud veekogu(de) jaoks, konsulteerides asjaomaste sidusrühmadega (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).
<i>Üleminek ringmajandusele, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt. Kas meede eeldatavalt</i> (i) suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlussevõetamatute ohtlike jäätmete põletamine, või (ii) põhjustab olulist ebatõhusust mis tahes loodusvarade otseses või kaudses kasutamises nende oleringimistis tahes etapis, mida ei ole piisavate meetmetega minimeeritud, või (iii) põhjustab ringmajanduse seisukohast olulist ja pikaajalist keskkonnakahju?	Meetme kohaselt peavad teedeehitusega tegelevad ettevõtjad tagama, et vähemalt 70 % tee ning sellega seotud laadimis- ja tankimistaristu ehitamisel kohapeal tekkinud mitteohtlike ehitus- ja lammutusjäätmete (v.a komisjoni otsusega 2000/532/EÜ kehtestatud Euroopa jäätmenimistu kategoorias 17 05 04 määratletud looduslikud materjalid) massist valmistatakse ette korduskasutamiseks, ringlussevõtuks ja muuks materjali taaskasutamiseks, sealhulgas jäätmete kasutamine tagasitaitena muude materjalide asemel, vastavalt jäätmehierarhiale ning ELi ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise protokollile. X Käitajad piiravad ehitamise ajal jäätmeteket kooskõlas ELi ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise protokolliga, võttes arvesse parimat võimalikku tehnikat, ning hõlbustavad korduskasutamist ja kvaliteetset ringlussevõttu materjalide selektiivse eemaldamise teel, kasutades olemasolevaid ehitusjäätmete sortimissüsteeme.
<i>Saastuse vältimine ja tõrje. Kas meede eeldatavalt suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse?</i>	Meede eeldatavalt ei suurenda õhusaasteainete heidet märkimisväärselt, kuna see on osa terviklikust transpordikavast ja kooskõlas riikliku õhusaaste kontrolli programmiga. See tuleneb eelkõige järgmistest kaasnevatest meetmetest: - maanteeinvesteeringu ühendamine elektrilaadimis- ja vesinikutankimistaristuga; - selle komponendi reform X (lk Y–Z), millega kehtestatakse teemaksud nii sellele kui ka teistele maanteedele; - selle komponendi reform Y (lk Y–Z), millega suurendatakse tavakütuste maksustamist; - selle komponendi reform Z (lk Y–Z), millega nähakse ette stiimulid heiteta sõidukite ostmise soodustamiseks; - selle komponendi meetmed XX ja XY (lk Y–Z, millega toetatakse üleminekut raudtee- ja/või siseveetranspordile. Lisaks vähendatakse teekasutusest ning teega seotud laadimis- ja tankimistaristust tulenevat müra ja vibratsiooni direktiivile 2002/49/EÜ vastavate müratõkkeseinte ehitamisega.
<i>Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine. Kas meede eeldatavalt</i> (i) kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või (ii) kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust?	Kooskõlas direktiividega 2011/92/EL ja 92/43/EMÜ tehti teede ning sellega seotud laadimis- ja tankimistaristu ehitamise keskkonnamõju hindamine. Maa killustumise ja seisundi halvenemise vähendamiseks vajalikud leevendusmeetmed, eelkõige rohelised koridorid ja muud elupaikade ühendamise meetmed, samuti direktiivi 92/43/EMÜ IV lisas loetletud asjaomased kaitsealused loomaliigid põhinevad kehtestatud kaitse-eesmärkidel ja need on ellu viidud, mis kajastub meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).

Näide 5: autode lammutamise kava (näide põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“ mittevastavusest)

Meetme kirjeldus

Meetme näol on tegu lammutuskavaga praegu kasutusel olevate sisepõlemismootoriga autode asendamiseks tõhusamatega, millel on samuti (diisli või bensiini põletamisel põhinev)

sisepõlemismootor. Stiimul seisneb ühtses toetuses lammutatud ja soetatud auto kohta, kuid võib esineda ka keerulisemal kujul (maksuvähendusena).

Meetme eesmärk on asendada vanemad, saastavamad sõidukid uuemate ja seega vähem saastavate sõidukitega. Selle näite puhul eeldatakse, et kõnealune kava nõuab ainult üleminekut uue põlvkonna tootele (näiteks Euro-standardi järgmine tase) sama tehnoloogia raames.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 1. osa

<i>Palun märkige, milliste järgmiste keskkonnanäidete puhul on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.</i>	Jah	Ei	„Ei“ korral põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine	X		
Kliimamuutustega kohanemine		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnanäidetele ebaoluline prognoositav mõju.
Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnanäidetele ebaoluline prognoositav mõju.
Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt	X		
Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje	X		
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnanäidetele ebaoluline prognoositav mõju.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 2. osa

<i>Küsimused</i>	<i>Ei</i>	<i>Sisuline põhjendus</i>
<i>Kliimamuutuste leevendamine. Kas meede toob eeldatavalt kaasa märkimisväärse kasvuhoonegaaside heite?</i>		<p><i>Sisepõlemismootoriga autodes tekib CO₂ (ning kübemeheide, NO, lenduvad orgaanilised ühendid ja mitmesugused muud ohtlikud õhusaasteained, sealhulgas benseen). Kliimamuutuste leevendamise seisukohast vähendaks uute autode soetamine (vanade asendamiseks) küll heitekoguseid, aga tooks siiski kaasa märkimisväärse kasvuhoonegaaside heite (2018. aastal oli ELis ja Islandil registreeritud uute sõiduautode laborikatsetes mõõdetud keskmine CO₂ heide 120,8 g CO₂ kilomeetri kohta).</i></p> <p><i>Komisjon lükkaks tõenäoliselt tagasi väite, et uue põlvkonna diisel- või bensiinimootoriga autod on sektoris parim olemasolev alternatiiv ja seetõttu ei ole investering põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“ vastuolus. Elektriautod on kliimamuutuste leevendamise seisukohast parem sektoris olemas olev alternatiiv, mille keskkonnatoime on parem (st olelusringi jooksul tekkiv heide on väiksem).</i></p> <p><i>Seetõttu leiaks komisjon tõenäoliselt, et lammutuskava kahjustaks oluliselt kliimamuutuste leevendamist.</i></p>
<p><i>Ringmajandus ja jäätmekäitlus. Kas meede eeldatavalt</i></p> <p>(i) suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, välja arvatud ringlussevõetamatute ohtlike jäätmete põletamine, või</p> <p>(ii) põhjustab olulist ebatõhusust</p>	X	<p>Kooskõlas jäätmehierarhiaga on kehtestatud meetmed jäätmete käitlemiseks nii kasutusel (hooldus) kui ka sõidukipargi olelusringi lõpus, sealhulgas akude ja elektroonika (eelkõige neis sisalduvate kriitilise tähtsusega toorainete) korduskasutuse ja ringlussevõtu teel. Arvesse võetakse tootmise mõju ning kavaga ei soodustata kasutuskõlblike sõidukite enneaegset lammutamist. Eelkõige nõutakse kavas, et lammutatavat autot töödeldaks vastavalt</p>

<p>mis tahes loodusvarade otseses või kaudses kasutamises nende olulusringi mis tahes etapis, mida ei ole piisavate meetmetega minimeeritud, või</p> <p>(iii) põhjustab ringmajanduse seisukohast olulist ja pikaajalist keskkonnakahju?</p>		<p>romusõidukite direktiivile (2000/53/EÜ) tegevusloaga töötlemiskojas, mida tõendab kavas osalemiseks nõutav tõend.</p> <p>Lisaks kaasneb meetmega tegevus, mis edendab autoosade kogumist tegevusloaga töötlemiskodade poolt nende lõplikuks korduskasutamiseks ja taastamiseks.</p>
<p>Saastuse vältimine ja tõrje. Kas meede eeldatavalt suurendab märkimisväärselt saasteainete¹⁹ heidet õhku, vette või pinnasesse?</p>	<p>Näide põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“ mittevastavusest</p>	<p>Sisepõlemismootoriga autod paiskavad õhku muu hulgas süsinikmonooksiidi (CO), tahkeid osakesi, lämmastikoksiide (NOx) ja põlemata jäänud süsivesinikke. Võttes arvesse üldisi tavaid ja regulatiivseid nõudeid selles tööstussektoris,²⁰ ei leiaks komisjon tõenäoliselt sarnastel kaalutlustel, mis on esitatud kliimamuutuste leevendamist käsitlevas punktis, et meetmega ei suurendata õhusaasteainete heidet märkimisväärselt.</p>

Näide 6: maa niisutamine

Meetme kirjeldus

Meetmega nähakse eelkõige ette investeringud piirkonnas X juba rajatud ja kasutuses olevasse niisutussüsteemi, et rakendada tõhusamaid niisutusmeetodeid ja edendada taaskasutatava heitvee ohutut kasutamist. Eesmärk on kompenseerida põuast tingitud veenappust mullas ja aidata seega kaasa kliimamuutustega kohanemisele, eelkõige põllumajanduskultuuride seisukohast. Meetmega kaasneb kestlikumate põllumajandustavade, eelkõige säästvamate ja tõhusamate niisutussüsteemide ja looduslike veesäilitusviiside kasutamise, ning väiksema veevajadusega põllukultuuridele ja majandamistavadele ülemineku ning kestlikumate väetamistavade edendamine ja toetamine.

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 1. osa

<i>Palun märkige, milliste järgmiste keskkonnamärgide puhul on vajalik meetme põhjalik hindamine põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ seisukohast.</i>	Jah	Ei	„Ei“ korral põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		X	<p>Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnamärgile ebaoluline prognoositav mõju. See on tagatud, kuna uus süsteem/seadmed on energiatõhus(ad) ja seega ei suurene absoluutsed heitkogused hoolimata niisutatud ala mõõdukast laiendamisest ja/või kuna seadmete tööks vajalik elekter saadakse tuule- või päikeseenergiast.</p> <p>Niisutamine võib kaudselt hõlbustada selliste põllumajandustavade kasutamise jätkamist, mis ohustavad põllumajandusmaa funktsiooni süsiniku sidujana või muudavad selle isegi netoheiteallikaks. Kestlikumate põllumajandustavade mõttekas edendamine ja toetamine meetme osana viitab sellele, et olukord kõnealuses küsimuses ei halvene, ning peaks viima olukorra paranemiseni.</p>
Kliimamuutustega kohanemine	X		

¹⁹ Saasteaine on õhus, vees või pinnases eksisteeriv aine, vibratsioon, soojus, müra, valgus või muu saasteaine, mis võib kahjustada inimese tervist või keskkonda.

²⁰ Koostis on bensiini- ja diiselmootorite puhul erinev. Euro 5 ja Euro 6 standardeid käsitleva määrusega (EÜ) nr 715/2007 on reguleeritud saasteainete, eelkõige lämmastikoksiidide (NOx, st NO ja NO₂ heide kokku) heite piinormiks autodel kehtestatud 80 mg/km.

Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse	X		
Ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt		X	Võttes arvesse nii otsest kui ka esmast kaudset mõju meetme kogu kestuse jooksul, on meetmest toetataval tegevusel sellele keskkonnaeesmärgile ebaoluline prognoositav mõju. Meede ei too kaasa olulist ebatõhusust ressursside kasutamisel ega jäätmetekke suurenemist.
Õhu-, vee- ja pinnasesaastuse vältimine ja tõrje	X		
Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine	X		

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kontrollnimekirja 2. osa

<i>Küsimused</i>	<i>Ei</i>	<i>Sisuline põhjendus</i>
<i>Kliimamuutustega kohanemine. Kas meede eeldatavalt põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist meetmele endale või inimestele, loodusele või varadele?</i>	X	Meede eeldatavalt ei kahjusta kliimamuutustega kohanemist järgmistel põhjustel. <ul style="list-style-type: none"> - Meetme põhiosa aitab piiratud määral suurendada kliimamuutuste mõjule vastupanu võimet lühiajalises perspektiivis, kuna see parandab niisutust, suurendamata veevõttu. Selline positiivne panus on võimalik ainult juhul, kui mõjutatud veekogude praegune ja prognoositav seisund on hea (või kui usaldusväärsete prognooside kohaselt ei halvene nende seisund eeldatavalt halvemaks kui hea). Vastupidisel juhul ei oleks veevõtumäär kestlik ja investering ei vastaks kliimamuutustega kohanemise meetme tingimustele (ja oleks piiripealne kohanemist mittesoodustav meede), isegi kui see ei muudaks lähteolukorda halvemaks, kuna see pikendaks oma olemuselt mittekestliku struktuuri eluiga. Meede on põhimõtteliselt rahastamiskõlblik taaste- ja vastupidavusrahastu määruse lisas nimetatud sekkumisvaldkonna 040 seisukohast kliimamuutuste koefitsiendiga 40 %, kuna tegemist on veemajandusmeetmega, mille eesmärk on ohjata veenappust, mida süvendavad kliimaga seotud riskid, st põuad. - Kestlike põllumajandustavade ja looduslike veesäilitusviiside edendamine sobiks seevastu sekkumisvaldkonna 037, toetades otseselt kliimamuutustega kohanemise eesmärki. Selleks et kogu meede vastaks sekkumisvaldkonna 037 tingimustele, peaks viimane olema domineeriv või vähemalt piisavalt veenev suuruse, ulatuse ja üksikasjalikkuse poolest.
<i>Vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse. Kas meede eeldatavalt kahjustab</i> i) veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või ii) mereala head keskkonnaseisundit?	X	Meede eeldatavalt ei kahjusta vee ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset. Meetme eesmärk on parandada veevarude kestlikku kasutamist, eelkõige järgmiselt: <ul style="list-style-type: none"> - toetada põllumajandustootjate üleminekut väiksema veevajadusega põllukultuuridele ja majandamistavadele; toetada põllumajandustootjaid selliste meetmete rakendamisel, millega suurendatakse mulla veesäilitusvõimet ja veevarude hoidmist põllumajandusettevõtte tasandil; - rajada niisutussüsteem, mis võimaldab vee taaskasutamist kooskõlas veepoliitika raamdirektiiviga ega suurenda veevõttu. Meede hõlmab investeringuid taristusse, mis võimaldab taaskasutatava heitvee ohutut kasutamist põllumajanduslikel eesmärkidel. Tänu kõnealusele investeringule on võimalik kasutada puhastatud asulareovett lähedal asuvate põldude niisutamiseks ja valmistuda vee taaskasutuse miinimumnõudeid käsitleva uue määruse (EL/2020/741) kohaldamiseks; - investeerida säästvasse ja tõhusamasse niisutussüsteemi, mis võtab vähem vett, näiteks kohtniisutus. Samal ajal vähendab see toitainete lekkimist põhjavette ja lähedalasuvatesse siseveekogudesse; - kui tegevus hõlmab veevõttu, on asjaomane asutus andnud veevõtuloa, milles on täpsustatud tingimused seisundi halvenemise vältimiseks ja selle tagamiseks, et mõjutatud veekogu(mi)d saavutavad hiljemalt 2027. aastaks hea kvantitatiivse seisundi (põhjavee puhul) või hea ökoloogilise seisundi või potentsiaali (pinnavee puhul) kooskõlas veepoliitika raamdirektiivi 2000/60/EÜ nõuetega; - tehtud on keskkonnamõju hindamine kooskõlas keskkonnamõju hindamise direktiiviga ning kõik vajalikud leevendusmeetmed on kindlaks tehtud ja kajastatud meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X).
<i>Saastuse vältimine ja tõrje. Kas meede eeldatavalt suurendab märkimisväärselt saasteainete</i>	X	Meede ei suurenda eeldatavalt märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse, kuna

heidet õhku, vette või pinnasesse?		<ul style="list-style-type: none"> - kasutatakse väga energiatõhusaid või puhtaist energiaallikaist pärit elektri jõul töötavaid seadmeid; - tõhusamate niisutusüsteemide paigaldamisega (selgitatud eespool) vähendatakse toitainete väljavoolu põllumajandusest; - toetatakse põllumajandustootjate üleminekut väiksema veevajadusega põllukultuuridele ja majandamistavadele ning vee kättesaadavus põllumajandusettevõtte tasandil suureneb, mille tulemusena kasutatakse niisutamiseks vähem vett; - toetatakse kestlikke põllumajandustavasid, mis omakorda eeldavad väiksemat pestitsiidikasutust ning aitavad seeläbi vähendada vee- ja pinnasesaastet.
<p><i>Elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine. Kas meede eeldatavalt</i></p> <p>i) kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või</p> <p>ii) kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust?</p>	X	<p>Meetmel ei ole kahjulikku mõju elurikkusele ega ökosüsteemidele, sest</p> <ul style="list-style-type: none"> - selle meetmega hõlmatud niisutusprojektid ei asu kaitsealadel või need ei avalda sellistele aladele negatiivset mõju, pidades silmas nende alade kaitse-eesmärke. Igasugust liikide häirimist või negatiivset mõju elupaikadele väljaspool kõnealuseid alasid välditakse nii ehitus- kui ka käitusetapis vajalike ennetus- ja leevendusmeetmetega, mis kajastuvad meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X); - tehtud on keskkonnamõju hindamine kooskõlas keskkonnamõju hindamise direktiiviga ning kõik vajalikud leevendusmeetmed on kindlaks tehtud ja kajastuvad meetme ülesehituses (vt taaste- ja vastupidavuskava lk X); - see vastab elupaikade direktiivi ja linnudirektiivi nõuetele; meedet hinnati elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt (käesoleval juhul osana keskkonnamõju hindamise menetlusest) ning jõuti järeldusele, et oluline mõju Natura 2000 aladele on välistatud; - kestlike põllumajandustavade toetamisega eeldab see omakorda väiksemat pestitsiidikasutust, leevendades seega negatiivset mõju elurikkusele (putukad, linnud, mullaorganismid), ning võib hõlmata põllukultuuride suuremat mitmekesisust, toetades nii ka elurikkust.